

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Wprowadzenie	11
1. Organizacje międzynarodowe: geneza — istota — ewolucja (T. Łoś-Nowak)	15
1.1. Fenomen instytucjonalizacji stosunków międzynarodowych	15
1.2. Instytucje międzynarodowe — istota i klasyfikacja	19
1.2.1. Organizacje międzynarodowe	19
1.2.1.1. Preferencje w wyborze obszarów integracyjnych	22
1.2.1.2. Organizacje międzynarodowe — dynamika rozwoju	23
1.2.1.3. Organizacje międzynarodowe — pojęcie i klasyfikacja	29
1.2.1.4. Funkcje organizacji międzynarodowych	37
1.2.2. Normy i zasady międzynarodowe	40
1.2.3. Reżimy międzynarodowe	42
1.3. Instytucje międzynarodowe — różne szkoły, różne interpretacje	45
1.4. Organizacje międzynarodowe — aktorzy suwerenni czy semisuwerenni	48
2. Struktura i decyzje międzynarodowych organizacji rządowych (A. Florczak)	53
2.1. Struktura międzynarodowych organizacji rządowych	53
2.1.1. Organy międzyrządowe	54
2.1.2. Organy parlamentarne	56
2.1.3. Organy administracyjne	57
2.1.4. Organy pokojowego rozstrzygania i załatwiania sporów	57
2.2. Proces podejmowania uchwał	60
2.2.1. Pojęcie i klasyfikacja decyzji	60
2.2.2. Proces podejmowania decyzji	62
3. Międzynarodowe trybunały karne i praw człowieka (A. Domagała, A. Florczak)	66
3.1. Międzynarodowe trybunały karne	66
3.2. Międzynarodowe trybunały praw człowieka	73
4. Międzynarodowe organizacje uniwersalne	83
4.1. Organizacja Narodów Zjednoczonych (M. Chełminiak)	83
4.1.1. Powstanie, cele i warunki funkcjonowania ONZ po II wojnie światowej	83
4.1.2. Struktura i organy ONZ	85
4.1.3. Rola ONZ po zakończeniu zimnej wojny — próby reform	92
4.2. Organizacje wyspecjalizowane o statusie autonomicznym	100
4.2.1. Międzynarodowy Fundusz Walutowy (A. Domagała)	100
4.2.1.1. Członkostwo	100
4.2.1.2. Zadania i cele	100
4.2.1.3. Funkcje MFW	102
4.2.1.4. Organy	102
4.2.1.5. Rozkład głosów i podejmowanie decyzji w MFW	103
4.2.1.6. Działalność operacyjna i programy MFW	105
4.2.1.7. Tendencje i wyzwania	108
4.2.2. Bank Światowy (A. Domagała)	109
4.2.2.1. Zadania i cele	109

4.2.2.2. Działalność Banku Światowego	111
4.2.2.3. Członkostwo i organy	113
4.2.2.4. Grupa Banku Światowego	114
4.2.3. Światowa Organizacja Handlu (A. Dudek)	115
4.2.3.1. Geneza	115
4.2.3.2. Wkład w reguły handlu międzynarodowego	117
4.2.3.3. Dorobek i rozwój instytucjonalny	119
4.2.3.4. Runda Urugwajska	121
4.2.3.5. Doha Development Agenda	124
4.2.3.6. Polska w GATT i WTO	126
5. Organizacje regionalne o charakterze ogólnym	128
5.1. Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (A. Florczak)	128
5.1.1. Geneza Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie	128
5.1.2. Instytucjonalizacja procesu KBWE	131
5.1.3. Struktura instytucjonalna OBWE	134
5.1.4. Obszary aktywności OBWE	136
5.1.5. Działalność Polski w KBWE/OBWE	145
5.1.6. Przyszłość OBWE	147
5.2. Organizacja Państw Amerykańskich — OPA (Z. Cesarz)	149
5.2.1. Geneza organizacji	149
5.2.2. Istota, cele, zasady i struktura organizacji	151
5.2.3. Działalność OPA	155
5.2.3.1. Działalność na płaszczyźnie politycznej	155
5.2.3.2. Sprawy ekonomiczno-społeczne na forum OPA	159
5.2.4. OPA w nowej sytuacji międzynarodowej	161
5.2.4.1. Przyczyny i kierunki zmian w pracach OPA	161
5.2.4.2. Działania OPA na rzecz promowania demokracji	162
5.2.4.3. Nowe ujęcie bezpieczeństwa międzyamerykańskiego	163
5.2.4.4. Nowe zadania w sferze społeczno-ekonomicznej	165
5.3. Unia Afrykańska (A. Nowak)	168
5.3.1. Zgromadzenie Unii Afrykańskiej	171
5.3.2. Rada wykonawcza UA	171
5.3.3. Komitet stałych przedstawicieli UA	172
5.3.4. Komisja UA	172
5.3.5. Parlament Panafrkański	173
5.3.6. Afrykański Trybunał Sprawiedliwości i Praw Człowieka i Ludów	173
5.3.7. Rada Pokoju i Bezpieczeństwa	174
5.3.8. Rada Ekonomiczna, Społeczna i Kulturalna Unii Afrykańskiej (ECOSOCC)	175
5.3.9. Unia Afrykańska 2000–2009	176
5.4. Liga Państw Arabskich (Z. Cesarz)	178
5.4.1. Przyczyny powstania organizacji	178
5.4.2. Geneza Ligi Państw Arabskich — Pakt	179
5.4.3. Skład członkowski i struktura Ligi Państw Arabskich	181
5.4.4. Prace Ligi Państw Arabskich i ich efekty	183
5.4.4.1. Płaszczyzna współpracy politycznej	183
5.4.4.2. Współpraca gospodarczo-społeczna i kulturalna na forum Ligi	187
5.4.5. Działalność Ligi Państw Arabskich na przełomie XX i XXI wieku	189
5.5. Organizacja Konferencji Islamskiej (Z. Cesarz)	193
5.5.1. Geneza, rozwój, cele i struktura organizacji	193
5.5.2. Działalność Organizacji Konferencji Islamskiej i jej efekty	195
5.5.3. Organizacja Konferencji Islamskiej w pierwszych latach XXI wieku	199
5.6. Europejskie struktury współpracy regionalnej (A. Dybczyński)	203
5.6.1. Rada Nordycka i Nordycka Rada Ministrów	204
5.6.2. Inicjatywa Środkowoeuropejska — ISE	205
5.6.3. Grupa Wyszehradzka — V4	208
5.6.4. Rada Państw Morza Bałtyckiego	209

5.7. Rada Bałtycka (R. Mazur)	211
5.8. Mechanizmy i struktury integracyjne państw w przestrzeni WNP (R. Mazur)	214
5.8.1. Wspólnota Niepodległych Państw	216
5.8.1.1. Cele i zasady WNP w świetle dokumentów	223
5.8.1.2. Członkostwo WNP	224
5.8.1.3. Struktura organizacyjna WNP	225
5.8.1.4. Obszary i formy aktywności WNP	229
5.8.2. Państwo Związkowe Białorusi i Rosji	233
5.8.3. Eurazjatycka Wspólnota Gospodarcza	237
5.8.4. Organizacja Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym	239
5.8.5. Organizacja na Rzecz Demokracji i Rozwoju (GUAM)	243
5.8.6. Integracja i dezintegracja w przestrzeni WNP — podsumowanie	244
5.9. Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN) (A. Domagała)	246
5.9.1. Geneza i początki współpracy	247
5.9.2. Instytucjonalizacja współpracy i specyfika działania	247
5.9.3. Współpraca ekonomiczna	249
5.9.4. Członkostwo i dynamika rozwoju	251
5.9.5. Rola ASEAN w regionalnym systemie bezpieczeństwa	252
6. Międzynarodowe organizacje grupowe	254
6.1. Organizacje polityczne i militarne	254
6.1.1. Rada Europy (A. Florczak)	254
6.1.1.1. Geneza, cele i zasady Rady Europy	254
6.1.1.2. Członkostwo w Radzie Europy	257
6.1.1.3. Struktura instytucjonalna Rady Europy	260
6.1.1.4. Obszary aktywności oraz środki i metody działania	263
6.1.1.5. Współpraca Rady Europy z innymi organizacjami	271
6.1.1.6. Działalność Polski w Radzie Europy	272
6.1.2. Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego (A. Dybczyński)	273
6.1.2.1. Geneza	273
6.1.2.2. Traktat waszyngtoński	275
6.1.2.3. Zadania Sojuszu	276
6.1.2.4. Struktura NATO	278
6.1.2.5. Struktura sił zbrojnych	280
6.1.2.6. Ewolucja Sojuszu	280
6.1.2.7. Rozszerzanie NATO	285
6.1.2.8. Przyszłość NATO	288
6.1.3. Grupa Siedmiu (G7/G8) (A. Dybczyński)	291
6.1.3.1. Geneza i cele G7	291
6.1.3.2. Skład G7	293
6.1.3.3. Mechanizmy funkcjonowania G7	297
6.1.3.4. Pozycja G7 w systemie międzynarodowym	299
6.1.3.5. Etapy działań grupy i poruszane zagadnienia	301
6.1.3.6. G7 czy G8?	302
6.1.3.7. Przyszłość G7	304
6.2 Organizacje współpracy gospodarczej	307
6.2.1 Unia Europejska — organizacja współpracy gospodarczej (G. Baławajder, A. Trzcielińska-Polus)	307
6.2.1.1. Krótki rys procesu powstania, pogłębiania i poszerzania Wspólnot	307
6.2.1.2. Unia Europejska — uczestnik stosunków międzynarodowych	311
6.2.1.3. Wspólne wartości	312
6.2.1.4. Swoboda przepływu osób	313
6.2.1.5. Swoboda przepływu towarów w ramach jednolitego rynku wewnętrznego	317
6.2.1.6. Swoboda przepływu usług	320
6.2.1.7. Swoboda przepływu kapitału i płatności	322
6.2.1.8. Wspólne polityki Unii Europejskiej jako realizacja integracji „w głąb”	325
6.2.1.9. Unia walutowa — najwyższy etap integracji ekonomicznej	329

6.2.1.10. System instytucjonalny Unii Europejskiej	331
6.2.1.11. Mechanizm decyzyjny	338
6.2.2. Śródkowoeuropejska Strefa Wolnego Handlu (CEFTA) (A. Dudek)	340
6.2.3. Współpraca Ekonomiczna Azji i Pacyfiku (APEC) (A. Domagała)	350
6.2.3.1. Specyfika działania	350
6.2.3.2. Członkostwo i organy w APEC	351
6.2.3.3. Cele i funkcjonowanie APEC	351
6.2.3.4. Znaczenie i wyzwania APEC	354
6.2.4. Organizacje integracyjne w Ameryce Łacińskiej (S. Wolski)	354
6.2.4.1. Północnoamerykański Układ Wolnego Handlu (NAFTA)	355
6.2.4.2. Wspólnota Karaibska (CARICOM)	359
6.2.4.3. Wspólny Rynek Południa (MERCOSUR)	362
6.2.4.4. Wspólnota Andyjska	367
6.2.5. Organizacje integracji regionalnej w Afryce (A. Nowak)	371
6.2.5.1. Wspólnota Ekonomiczna Państw Afryki Zachodniej (ECOWAS)	372
6.2.5.2. Wspólnota Państw Sahelu i Sahary (CEN-SAD)	373
6.2.5.3. Unia Arabskiego Maghrebu (UMA)	374
6.2.5.4. Wspólny Rynek Państw Afryki Wschodniej i Południowej (COMESA)	375
6.2.5.5. Wspólnota Rozwoju Gospodarczego Afryki Południowej (SADC)	376
6.2.5.6. Międzynarodowa Władza ds. Rozwoju (IGAD)	377
6.2.5.7. Unia Ekonomiczna i Monetarna Afryki Zachodniej (UEMOA) i Wspólnota Ekonomiczna i Monetarna Afryki Centralnej (CEMAC)	378
7. Międzynarodowe organizacje pozarządowe	381
7.1. Organizacje ekologiczne i pacyfistyczne (A. Florczak)	381
7.1.1. Ruchy ekologiczne	382
7.1.2. Ruchy pokojowe	388
7.2. Organizacje ochrony praw człowieka (A. Florczak)	391
7.2.1. Funkcje i zadania organizacji pozarządowych w procesie międzynarodowej ochrony praw człowieka	391
7.2.2. Współpraca NGOs z międzynarodowymi organizacjami rządowymi	394
7.2.3. Działalność wybranych NGOs	398
7.2.3.1. Organizacja Międzynarodowego Czerwonego Krzyża	398
7.2.3.2. Amnesty International (AI)	403
7.2.3.3. Międzynarodowa Liga Praw Człowieka	407
7.2.3.4. Międzynarodowa Komisja Prawników	407
7.2.3.5. Międzynarodowa Federacja Helsińska na rzecz Praw Człowieka	408
7.3. Organizacje współpracy kulturalnej i naukowo-technicznej (Z. Cesarz)	412
7.3.1. Charakterystyka i systematyka międzynarodowych organizacji pozarządowych działających na polu kultury, nauki i techniki	412
7.3.2. Działalność pozarządowych organizacji kulturalnych	416
7.3.3. Organizacje naukowo-techniczne	417
7.4. Organizacje religijne — geneza, rozwój, rodzaje i działalność (Z. Cesarz)	419
7.5. Międzynarodowe organizacje pozarządowe zajmujące się praworządnością i dobrym rządzeniem (M. Skocz)	424
7.5.1. Transparency International (TI) (M. Sirecka-Wołodko)	428
7.5.2. Freedom House (FH) (P. Burzała)	433
7.5.3. CIVICUS (M. Skocz)	436
7.5.4. TIRI (M. Skocz)	439
8. Inne instytucje o zasięgu międzynarodowym	441
8.1. Organizacje branżowe (M. Kopij)	441
8.2. Struktury terrorystyczne jako aktorzy transnarodowi (B. Bolechów)	444
8.2.1. Internacjologia wobec struktur terrorystycznych	444
8.2.2. Struktury terrorystyczne jako aktorzy transnarodowi	445
8.2.3. Logika mobilizacji transnarodowej	450
8.2.4. Konkluzja	453
Literatura uzupełniająca	454